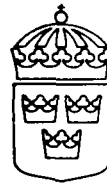

Bostadsutskottets betänkande

1987/88:15

om naturresurslagen

BoU
1987/88:15

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sju motioner helt eller delvis om ändringar i naturresurslagen (NRL) m.m. Bl.a. föreslås att genom NRL ytterligare vattenområden och älvsträckor skall undantas från utbyggnad samt att riksdagen skall göra ett uttalande om vattenkraftens roll i energibalansen. I en motion förordas ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn av hushållningsbestämmelserna i NRL bör göras.

Utskottet föreslår att Edänge i Mellanljusnan skall skyddas genom NRL. Övriga motioner avstyrks.

Reservationer har avgivits till förmån för motionerna.

Motionerna

I detta betänkande behandlas motionerna:

1987/88:Bo501 av Hans Lindblad och Kerstin Ekman (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att skydd enligt naturresurslagen skall ges Voxnan i hela dess sträckning mellan Siksjön och Vallhaga.

1987/88:Bo502 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att ansvaret för uppsikten över hushållningen med naturresurser enligt NRL skall överföras till naturvårdsverket.

3. att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om hushållning med naturresurser m.m. att mineralutvinning inte skall kunna komma till stånd i områden som åtnjuter särskilt skydd mot exploateringsföretag.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo719.

1987/88:Bo503 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av hushållningsbestämmelserna i naturresurslagen.

2. att riksdagen beslutar att för all framtid undanta de fyra outbyggda Norrlandsälvarna från vattenkraftsutbyggnad.

3. att riksdagen beslutar ge ett förstärkt skydd i naturresurslagen av Ammerån, Edänge, Emån, Hårkan och Voxnan i enlighet med motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo720.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå, ca 66 TWh, som riksdagen tidigare uttalat sig för, inte skall ske,

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring av lagen om hushållning med naturresurser m.m. att Emån, Voxnan uppströms Edsbyn, Ammerån, Edänge, Meåforsen, Klippen och Luleälven sträckan mellan Vietas och Stora Lulevattnet skyddas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förtydligande vad avser Hårkan i naturresurslagen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om avsättande av de fyra orörda huvudälvarna och ytterligare några särskilt värdefulla älvar som nationalälvar,

1987/88:Bo514 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att de vattenområden vari kraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål enligt 3 kap. 6 § NRL inte får utföras skall utvidgas med i motionen angivna fem områden, nämligen Ammerån, Hårkan, Edänge, Voxnan uppströms Edsbyn och Emån.

1987/88:Bo542 av Gunnel Jonäng och Gunnar Björk (c) vari yrkas att riksdagen beslutar införa Edängeprojektet, dvs. älvsträckan Malmyrströmmen—Arbråsjöarna i Ljusnan, i Ljusdals kommun, Gävleborgs län, i lagen om hushållning med naturresurser m.m.

1987/88:Bo544 av Alf Wennerfors m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att ännu tydligare än vad som hittills skett för kommunerna klarlägga de intressen som naturresurslagen har att tillgodose.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo872.

Utskottet

Inledning

Riksdagen antog i november 1986 lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (prop. 1985/86:3, BoU 1986/87:3). Lagen trädde i kraft den 1 juli 1987. Naturresurslagen (NRL) innehåller bestämmelser om den framtida användningen av mark och vatten. I NRL föreskrivs bl.a. att stora mark- och vattenområden, som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Förutom i det ovannämnda betänkandet har bostadsutskottet våren 1987 (BoU 1986/87:9) behandlat motioner om NRL. I nu föreliggande betänkande behandlar utskottet motioner väckta under allmänna motionstiden 1988 i vilka bl. a. föreslås ändringar i NRL och uttalande från riksdagen i avsikt att klargöra vissa tillämpningsfrågor som berör lagen.

I motion Bo503 (c) yrkande 1 föreslås riksdagen hos regeringen begära en *översyn av hushållningsbestämmelserna i NRL*. I motionen hänvisas till motiveringen i motion Jo720 (c). Där anfördes att naturvårdslagstiftningen bör ses över i avsikt att ge denna lagstiftning större tyngd i förhållande till annan lagstiftning än vad som i dag, enligt motionärerna, är fallet. I sammanhanget bör hushållningsbestämmelserna i NRL ses över.

Bostadsutskottet vill anförda följande. Riksdagen kommer under våren 1988 att ta ställning till proposition 1987/88:85 om miljöpolitiken inför 1990-talet. I propositionen, som för närvarande bereds av jordbruksutskottet, tas upp inriktningen av naturvårdspolitiken. Bl.a. anges att en samlad översyn av naturvårdslagstiftningen kommer att genomföras.

Vad rör den genom motionen aktualiserade frågan om hushållningsbestämmelserna i NRL vill utskottet erinra om sitt ställningstagande vid beslutet om lagens tillkomst år 1986. Vid denna behandling underströk utskottet vad i den då aktuella partimotionen från centerpartiet anförts om vikten av att bevarandeintressena fick ett effektivt stöd i lagen. Kortsiktiga samhällsekonomiska intressen skulle inte, anförde utskottet, få föranleda att det skydd som NRL gav omprövades eller naggades i kanten. För att ge uttryck åt denna uppfattning föreslog utskottet och beslöt riksdagen en ändring i propositionen så att i lagens inledande paragraf markerades att en långsiktigt god hushållning skall främjas.

Utskottet finner inte anledning att nu, mindre än ett år efter lagens ikraftträdande, föreslå riksdagen att göra den översyn motionärerna förordar. Den ökade samordning mellan NRL och naturvårdslagstiftningen som motionärerna efterlyser kan för övrigt komma att övervägas i den översyn av naturvårdslagstiftningen som enligt miljöpropositionen kommer att genomföras. Motion Bo503 (c) yrkande 1 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

I folkpartiets partimotion Bo502 yrkande 3 föreslås riksdagen besluta ändra NRL så att mineralutvinning inte skall kunna komma till stånd i de områden som åtnjuter särskilt skydd mot exploateringsföretag. Vad motionärerna syftar på är uppenbarligen att ytterligare åtgärder skall vidtas i avsikt att undvika *exploatering av de obrutna fjällområdena* i vad gäller mineralutvinning.

I princip likalydande yrkande som det nu framförda har utskottet behandlat två gånger tidigare. Bostadsutskottet har därvid erinrat om ett riksdagsbeslut år 1977 (CU 1977/78:8 s. 7). I detta riksdagsbeslut på vilket de av motionärerna åsyftade bestämmelserna i NRL vilar anfördes beträffande de obrutna fjällområdena "att endast mycket starka samhällsintressen bör leda till att gruvdrift bör komma i fråga". Civilutskottet anförde vidare att konflikter mellan olika intressen, får lösas från fall till fall genom beslut, i regel vid prövning av fråga om gränsändring (av det obrutna fjällområdet). Bostadsutskottet har därefter, vid sin behandling av NRL, slagit fast att mycket starka samhällsintressen t.ex. innebär för landet starka näringspolitiska och sysselsättningspolitiska skäl eller försörjningsberedskapskäl. Vad utskottet förordat har omfattats av en bred majoritet av riksdagens ledamö-

ter. Avvägningen mellan de olika anspråk som kan göra sig gällande mot de obrutna fjällområdena får anses godtagbar. Utskottet, som inte finner anledning ändra uppfattning i frågan, föreslår att riksdagen avslår folkpartiets partimotion Bo502 yrkande 3.

Genom motion Bo544 (m) aktualiseras *vissa kommunala bedömningar av NRL*. Motionärerna begär att åtgärder vidtas i syfte att ännu tydligare än vad som skett för kommunerna klarlägga de intressen som NRL har att tillgodose. Motiveringen till yrkandet finns i motion Jo872 (m). I denna motion behandlas frågor om en levande skärgård m.m. Motionärerna hänvisar till vissa uttalanden av riksdagen i samband med tillkomsten av plan- och bygglagen och NRL. Utskottet anförde då att det var viktigt att den fysiska planeringen gavs en sådan utformning att en berättigad efterfrågan på fritidsbostäder kunde komma till stånd.

Ansvar för att genomföra den fysiska planeringen åvilar ytterst kommunerna. Ett uttalande av riksdagen kan och bör självfallet inte innebära ingrepp i den kommunala kompetensen härvidlag. Däremot får ett riksdagsuttalande som det nu refererade anses ge kommunerna vissa riktlinjer för hur riksdagen anser att den fysiska planeringen kan bedrivas; riktlinjer som det ligger i den enskilda kommunens hand att förverkliga, om så anses lämpligt. Utskottet finner det inte motiverat för riksdagen att, i enlighet med förslaget i motion Bo544 (m), upprepa sitt tidigare ställningstagande om de intressen som NRL har att tillgodose. Motionen bör sålunda avslås av riksdagen.

Ansvar för NRL på central nivå tas upp i folkpartiets partimotion Bo502 yrkande 1. Motionärerna föreslår att naturvårdsverket ges ansvaret för NRL på central nivå. För närvarande åvilar denna uppgift planverket. Fr.o.m. den 1 juli 1988 förs uppgiften över till det nyinrättade plan- och bostadsverket.

Ett yrkande med samma innebörd avstyrkte utskottet och avtog riksdagen så sent som i december 1987. Utskottet anförde därvid bl.a. att det måste anses vara en fördel att den fysiska planeringen hålls samman på central nivå av det nya plan- och bostadsverket. För närvarande har ju planverket ett samordnande och övergripande ansvar för denna planering. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Folkpartiets partimotion Bo502 yrkande 1 avstyrks med hänvisning till denna uppfattning.

Vattenområden och älvsträckor m.m.

I detta avsnitt behandlas motionsyrkanden om vattenkraftens roll i energibalansen, om skydd för de fyra huvudälvarna m.fl. älvar utöver det skydd som NRL ger. Vidare behandlas motioner om att följande vattenområden eller älvsträckor skall undantas från utbyggnad och alltså ingå i NRL: Ammerån och Härkan i Indalsälven, Klippen i Umeälven, Meåforsen i Ångermanälven, Edänge i Mellanljusnan, viss del av Voxnan, Emån samt Luleälven mellan Victas och Stora Lulevattnet (Jaurekaska). Samtliga nu refererade motionsyrkanden har utskottet behandlat tidigare, de flesta av dem vid flera tillfällen. Här kan erinras om att utskottet år 1986 (BoU 1986/87:3) vid sin behandling av förslag till NRL och år 1987 (BoU 1986/87:9) vid behandling av vissa frågor om NRL tog ställning till praktiskt taget samtliga nu aktualiserade motionsyrkanden.

Inledningsvis behandlar utskottet motion Bo504 (fp) yrkande 1 om *vattenkraftens roll i energibalansen*. Motionärerna föreslår ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att någon vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå, ca 66 terawattimmar (TWh), som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske.

Utskottet har behandlat motsvarande motionsyrkande åren 1985, 1986 och 1987 och därvid bl.a. anfört att energipolitiken skall föras med fasthet och konsekvens och att det inte var lämpligt eller erforderligt med ett tillkännagivande enligt motionärernas förslag. Utskottet vill nu erinra om att i den energiproposition (prop. 1987/88:90 s. 67) som förelagts riksdagen anförs att det bör finnas goda möjligheter att uppnå gällande utbyggnadsmål om en vattenkraftsutbyggnad motsvarande minst 2,5 TWh/år till mitten av 1990-talet inom ramen för de av riksdagen fastställda riktlinjerna.

Utskottet finner inte anledning ändra uppfattning. Riksdagens tidigare uttalanden om vattenkraftens roll i energibalansen bör vägleda de konkreta besluten. Motion Bo504 (fp) yrkande 1 avstyrks sålunda.

I motionerna Bo503 (c) yrkande 2 och Bo504 (fp) yrkande 4 föreslås att *de fyra huvudälvarna m.fl.* avsätts som nationalälvar. I den sistnämnda motionen föreslås att även Byskeälven och Råneälven förklaras som nationalälvar.

De av motionärerna aktualiserade älvarna omfattas av det skydd som NRL ger. Utskottet anförde vid sin behandling av motsvarande yrkande förra året att en förklaring som nationalälvar inte skulle innebära väsentligt bättre skydd än det NRL erbjuder. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Ett riksdagens beslut enligt förslaget i motionerna Bo503 (c) yrkande 2 och Bo504 (fp) yrkande 4 är inte erforderligt och inte heller lämpligt. Ett beslut i enlighet med motionerna skulle tolkas som ett accepterande av uppfattningen att ett bevarande av huvudälvarna med stöd av NRL inte skulle vara möjligt. Enligt utskottets mening är detta inte förhållandet. Motionsyrkandena avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

I motionerna Bo503 (c) yrkande 3, Bo504 (fp) yrkande 2, Bo514 (vpk) och Bo542 (c) de tre första yrkandena såvitt nu är i fråga föreslås att NRL ändras så att *Edänge* i Mellanljusnan kommer att omfattas av lagens skydd.

Regeringen har hösten 1987 beslutat avslå en ansökan om att projektet *Edänge* skulle få genomföras. Med hänvisning till detta ställningstagande är det, som framhålls i motionerna, rimligt att NRL ändras i avsikt att undanta *Edänge* från utbyggnad. Enligt utskottets mening bör älvsträckan definieras i NRL i enlighet med vad som tidigare gällde då den ingick bland de älvsträckor som togs upp i 11 kap. 1 § vattenlagen (1983:291). Sålunda bör sträckan mellan *Laforsen* och *Arbråsjöarna* undantas från utbyggnad. För närvarande ingår sträckan mellan *Laforsen* och *Malmyrströmmen* i NRL. Utskottet bör med anledning av motionerna föreslå riksdagen att anta ett förslag till lag om ändring i NRL i enlighet med vad utskottet nu föreslagit. Den nu föreslagna lagen bör träda i kraft den 1 juli 1988. I bilaga till detta betänkande lägger utskottet fram ett sådant förslag.

I motionerna Bo503 (c) yrkande 3, Bo504 (fp) yrkandena 2 och 3, Bo514 (vpk) föreslås att *Ammerån* och *Hårkan* i Indalsälven, *Emån* och *Voxnan* uppströms *Edsbyn* skall undantas från utbyggnad och alltså ingå i NRL. I

motion Bo501 (fp) föreslås att Voxnan i hela dess sträckning mellan Siksjön och Vallhaga skall ingå i NRL.

Även samtliga dessa yrkanden har prövats av utskottet vid flera tillfällen bl.a. år 1986 och år 1987. Beträffande Ammerån prövas detta projekt för närvarande av vattendomstolen. Domstolens yttrande till regeringen kan väntas tidigast första halvåret i år. Även projektet Emån prövas av vattendomstolen. Denna prövning kommer, enligt vad utskottet erfarit, inte att vara klar före sommaren. Riksdagens tidigare ställningstaganden står fast. Projekten bör kunna prövas. Inte heller är utskottet berett ändra sina tidigare ställningstaganden beträffande Voxnan och Hårkan och föreslå att dessa älvsträckor omfattas av NRL på sätt som föreslås i motionerna.

I motion Bo504 (fp) yrkande 3 såvitt begärs ett förtydligande så att det klargörs att även *utflödena i Hotagen* i vad avser Hårkan kommer att undantas från utbyggnad.

I NRL är "Hårkan uppströms Hotagen" undantagen från vattenkraftsutbyggnad m.m. Utflödena i Hotagen kan alltså prövas. Det har inte, som motionärerna synes hävda, varit avsikten att undanta de flöden som rinner ut i Hotagen från utbyggnad. Någon ändring i NRL i cnlighet med förslaget i motionen är utskottet inte berett tillstyrka.

I motion Bo504 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslås att även *Meåforsen* i Ångermanälven, *Klippen* i Umeälven och *Jaurekaska* i Luleälven skall ingå i NRL.

Beträffande dessa projekt kan följande upplysningar ges. Klippen prövas för närvarande av regeringen. Meåforsen omfattas t.o.m. den 24 oktober 1988 av ett interimistiskt naturreservat enligt 11 § naturvårdslagen. Jaurekaska som har prövats enligt vattenlagen anses det inte vara ekonomiskt försvarbart att bygga ut.

Riksdagen bör inte genom ändringar i NRL ingripa i den pågående prövningen av Klippen. Inte heller bör riksdagen ändra sina ställningstaganden beträffande de övriga två projekt som nu behandlas. Motion Bo504 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *översyn av hushållningsbestämmelserna i NRL* att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo503 yrkande 1,
2. beträffande *exploatering av de obrutna fjällområdena* att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo502 yrkande 3,
3. beträffande *vissa kommunala bedömningar av NRL* att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo544,
4. beträffande *ansvaret för NRL på central nivå* att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo502 yrkande 1,
5. beträffande *vattenkraftens roll i energibalansen* att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo504 yrkande 1,
6. beträffande *de fyra huvudälvarna m.fl.* att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo503 yrkande 2 och 1987/88:Bo504 yrkande 4.

7. beträffande *Edänge*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo503 yrkande 3, 1987/88:Bo504 yrkande 2, 1987/88:Bo514 och 1987/88:Bo542 de tre förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga antar som bilaga till detta betänkande fogat och som utskottets förslag betecknad lydelse till lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,

8. beträffande *Ammerån, Hårkan, Emån och Voxnan*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo501, 1987/88:Bo503 yrkande 3, 1987/88:Bo504 yrkandena 2 och 3 samt 1987/88:Bo514 samtliga motioner utom den förstnämnda såvitt nu är i fråga,

9. beträffande *utflöden i Hotagen*

att riksdagen avslår Bo504 yrkande 3 såvitt nu är i fråga,

10. beträffande *Meåforsen, Klippen och Jaurekaska*

att riksdagen avslår Bo504 yrkande 2 såvitt nu är i fråga.

Stockholm den 14 april 1988

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Rune Evensson (s), Tore Claeson (vpk), Nils Nordh (s), Berit Böländer (s), Britta Sundin (s), Jan Sandberg (m) och Eva Rydén, (c).

Reservationer

1. Översyn av hushållningsbestämmelserna i NRL (mom. 1)

Agne Hansson och Eva Rydén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Vad rör" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Det är att hälsa med tillfredsställelse att regeringen nu är beredd att ta initiativ till en översyn av naturvårdslagstiftningen. Det har i olika sammanhang, inte minst under de senaste månaderna, visat sig nödvändigt att en översyn av denna lagstiftning görs i avsikt att göra den effektivare. I den översyn som kommer att göras är det naturligt att även kopplingen mellan denna lagstiftning och NRL som onekligen finns beaktas. Den övergripande naturresurslagstiftningen bör mera ange hur resurserna skall förvaltas och inte hur en expolatering skall ske med mindre områden undantagna. Särskilt betydelsefullt är det att ändringar i lagkomplexen görs så att de olika lagarna på miljövårdsområdet kompletterar varandra på det sätt som var avsikten

när de skapades. Bl.a. bör övervägas hur hushållningsbestämmelserna i NRL skall utformas så att olika intressen kan få det skydd de enligt lagen bör ha. Vad utskottet nu med anledning av motion Bo503 (c) yrkande 1 föreslagit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *översyn av hushållningsbestämmelserna i NRL* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo503 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Exploatering av de obrutna fjällområdena (mom. 2)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser .

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "I princip" och på s. 4 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i folkpartiets partimotion Jo719 och tidigare i reservationer (fp) bör NRL ändras så att mineralutvinning i princip inte kan ske inom de obrutna fjällområdena. NRL har brister i detta avseende. Detta är i högsta grad otillfredsställande. Det är viktigt att det svenska fjällområdet ges ett fullgott och varaktigt skydd mot mineralutvinning.

3 kap. 1 § sista meningen i NRL lyder: "Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna heller inte hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 2 kap. 7 § andra stycket."

Med hänvisning till detta lagrum blir det möjligt att tillåta sådana ingrepp i de obrutna fjällområdena att vissa oersättliga värden som finns där kommer att urholkas eller helt försvinna. Att så får ske kan inte accepteras. Riksdagen bör med anledning av folkpartiets partimotion Bo502 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna att NRL bör ändras i nu berört avseende. Riksdagen bör föreläggas förslag till ändring av NRL.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *exploatering av de obrutna fjällområdena* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo502 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Vissa kommunala bedömningar (mom. 3)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Ansvaret för att" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Riksdagen gjorde vid behandlingen av NRL motivuttalanden om möjligheterna att genom förtätning och komplettering av bebyggelsen bl.a. i våra skärgårdssamhällen behålla den kulturbygd som där finns och som ur olika synpunkter är betydelsefull för många människor. I propositionen med förslag till NRL anfördes i fråga om fritidsbebyggelsen att den starka restriktiviteten i fråga om tillkomsten av ny sådan bebyggelse skulle kunna eftersättas då det gällde komplettering av befintlig bebyggelse. Riksdagen hade ingen erinran mot vad i propositionen i denna del anförts.

Som framhålls i motion Jo872 (m) har trots gjorda uttalanden av regering

och riksdag den förtätning och komplettering som ansågs lämplig inte kommit till stånd. Riksdagen bör upprepa sina tidigare uttalanden och fästa uppmärksamheten på de planeringsriktlinjer som bör vägleda utformningen av skärgårdssamhällena. Kommunerna bör informeras om statsmakternas inställning i nu berört avseende. Ett tillkännagivande enligt förslaget i motion Bo544 (m) bör sålunda göras.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *vissa kommunala bedömningar*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo544 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ansvaret för NRL på central nivå (mom. 4)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Ett yrkande" och slutar med "denna uppfattning" bort ha följande lydelse:

Som tidigare framhållits i en reservation (fp) bör ansvaret för NRL ligga hos naturvårdsverket som ju har att bevaka hur naturresurserna utnyttjas. Det påtagliga samband som finns mellan miljöfrågorna och frågor om hushållning med naturresurser är ett starkt motiv för den uppfattning som förs fram i folkpartiets partimotion Bo502 om att naturvårdsverket skall ha ansvaret även för NRL. Det är lämpligt att detta ansvar övertas av verket vid halvårsskiftet då ju – under alla förhållanden – planverkets befattning med frågor om NRL upphör när planverkets uppgifter tas över av det nya plan- och bostadsverket. Ett riksdagens tillkännagivande i enlighet med vad i den nu behandlade motionen föreslås bör göras av riksdagen.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *ansvaret för NRL på central nivå*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo502 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Vattenkraftens roll i energibalansen (mom. 5)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har slagit fast att vattenkraftens roll i energibalansen skall vara av den omfattningen att det är möjligt att uppnå en vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år år 1990. I enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion Bo504 bör riksdagen uttala att denna utbyggnadsnivå är den slutliga nivån för vår vattenkraftsproduktion. Den epok med vattenkraftsutbyggnad som vi tidigare haft är i huvudsak avslutad. Vad det nu gäller är att genom effektiviseringar och ombyggnader nå nivån 66 TWh/år.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *vattenkraftens roll i energibalansen*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo504 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. De fyra huvudälvarna m. fl. (mom. 6)

BoU 1987/88:15

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark och Eva Rydén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "De av" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

De fyra huvudälvarna samt vissa andra älvar skulle ges ett ökat skydd om de förklarades som nationalälvar. En sådan åtgärd skulle göra det möjligt att skydda inte bara själva älvarna utan även miljön i deras närhet. En förklaring som nationalälvar skulle dessutom vara av stort symbolvärde och ge tyngd åt det bevarandevärde som dessa älvar enligt riksdagens mening har.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo503 (c) och Bo504 (fp) och föreslår ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *de fyra huvudälvarna m. fl.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo503 yrkande 2 och 1987/88:Bo504 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Ammerån, Hårkan, Emån och Voxnan (mom. 8)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp), Tore Claeson (vpk) och Eva Rydén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Även samtliga" och slutar med "i motionerna" bort ha följande lydelse:

I reservationer till betänkandena BoU 1983/84:30, BoU 1984/85:25 samt BoU 1986/87:3 och 9 har utförligt motiverats varför Ammerån och Hårkan i Indalsälven, Emån och Voxnan bör ingå i NRL och därmed undantas från utbyggnad. I dessa reservationer anfördes bl.a. följande om

a) Ammerån

I reservation 4 (c), (fp) och (vpk) till betänkandet BoU 1983/84:30 erinrades att projektet avstyrktes bl. a. av fiskeristyrelsen, naturvårdsverket, riksantikvarieämbetet, kammarkollegiet och Älvräddarnas samorganisation. Ammerån, som i dag är helt outbyggd, har bedömts vara en av de mest skyddsvärda älvsträckorna i landet. Ragunda kommun har framhållit vikten av att ytterligare utredningar görs om projektet. Vattenkraftberedningen konstaterade år 1983 att projektet medförde konflikter med motstående intressen. Ammerån är landets kalkrikaste älv och det vattendrag som längst kan motstå försurningen.

Utskottet delar vad remissinstanserna och vattenkraftberedningen anför om att projektet är i högsta grad skyddsvärt. Den uppfattning som i skilda sammanhang förts fram och som går ut på att överledningen är en förutsättning för om- och tillbyggnad av kraftstationerna Krångede-Gammlänge, Hammarforsen, Svarthålsforsen och Stadsforsen i Indalsälven nedströms Gesunden har tidigare tillbakavisats. Att effektiviseringarna kan ske och kommer att ske även om Ammeråns överledning inte genomförs anfördes i den ovannämnda reservationen. Där anfördes att modernisering av Svarthålsforsen pågår. Det kan tilläggas att i propositionen anges att

vattenfallsverket fått tillstånd enligt VL till ombyggnad m.m. av Stadsforsen 4. Det nu anförda visar att vad som anfördes i reservationen i denna del har besannats.

Vid den senaste behandlingen i bostadsutskottet av frågan om Ammerån (BoU 1986/87:9) konstaterades bl.a. att kommunfullmäktige i Ragunda kommun den 13 maj 1986 enhälligt sagt nej till överledningen. Ytterligare ett motiv mot överledningen är det förhållandet att länsstyrelsen i Jämtlands län för närvarande utreder frågan om bildande av naturreservat i området. Dessa fakta tillsammans med omständigheten att effektiviseringarna av befintliga kraftverk kommer till stånd utan att överledningen genomförs är ytterligare argument för att låta Ammerån omfattas av NRL. Motiven för att inte genomföra överledningen har sålunda vunnit i styrka.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo503 (c), Bo504 (fp) och Bo514 (vpk) om att Ammerån bör ingå i NRL. I 3 kap. 6 § första stycket bör i enlighet härmed orden "uppströms Överammer" utgå ur lagen.

b) Hårkan

I reservationer (c, fp, vpk) till bostadsutskottets betänkanden BoU 1983/84:30 och BoU 1984/85:25 har redovisats motiv för att undanta Hårkan från utbyggnad. Bl.a. redovisades att en massiv lokal och regional opinion motsatte sig att projektet fördes till planen. Samma uppfattning redovisades av tunga centrala myndigheter, politiska organisationer och Älvräddarnas samorganisation. Skäl för att inte bygga ut älvsträckan är bl.a. dess läge nära Östersund, dess tillgänglighet och dess betydelse för fiske och kulturminnesvård.

Vad tidigare anförts står fast. Även Hårkan bör omfattas av det skydd NRL ger. I 3 kap. 6 § bör därför beträffande Indalsälven ordet "Hotagen" utbytas mot ordet "Högfors".

Vad nu anförts innebär en anslutning till motionerna från (c), (fp) och (vpk).

c) Emån

Emån bör undantas från utbyggnad. Vid uppvaktningar tidigare inför utskottet har förts fram synpunkter som motiverar att projektet skyddas och att det tas in i NRL. Planverket och länsstyrelsen i Kalmar län har förordat att projektet utreds ytterligare.

Utskottet bör med anledning av motionerna från (c), (fp) och (vpk) besluta ändra NRL i enlighet med vad nu anförts.

d) Voxnan

Att riksdagen har beslutat undanta Hylströmmen i Voxnan är tillfredsställande. Emellertid har Voxnan därutöver stora bevarandevärden. Det finns därför goda skäl för riksdagen att ge sin anslutning till motionsförslag i vilka förordas att "Voxnan uppströms Edsbyn" skall undantas från utbyggnad. Utskottet tillstyrker med det anförda motionerna Bo503 (c), Bo504 (fp) och Bo514 (vpk). Motion Bo501 (fp) är i allt väsentligt tillgodosedd vid ett riksdagens bifall till vad nu förordats.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *Ammerån, Hårkan, Emån och Voxnan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo501, 1987/88:Bo503 yrkande 3, 1987/88:Bo504 yrkandena 2 och 3 samt 1987/88:Bo514 samtliga motioner utom den förstnämnda såvitt nu är i fråga

a) beslutar anta ändringar i 3 kap. 6 § första stycket i lagen om hushållning med naturresurser av följande lydelse:

1) såvitt rör Ammerån i vad avser Indalsälven att orden "uppströms Överammer" utgår ur lagtexten,

2) såvitt rör Hårkan i vad avser Indalsälven att ordet "Hotagen" utbyts mot ordet "Högfors",

3) såvitt rör Emån att efter ordet "Öreälven" förs in ordet "Emån",

4) såvitt rör Voxnan att orden "Hylströmmen i Voxnan" utbyts mot orden "Voxnan uppströms Edsbyn",

b) beslutar att de föreslagna ändringarna under a 1-4 träder i kraft den 1 juli 1988.

8. Utflöden i Hotagen (mom. 9)

Under förutsättning av bifall till utskottets hemställan under 8 såvitt avser Hårkan

Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "I NRL" och slutar med "berett tillstyrka" bort ha följande lydelse:

I dag är "Hårkan uppströms Hotagen" undantagen från utbyggnad. Riksdagen bör klargöra att de biflöden som rinner ned i sjön Hotagen är skyddade. Som föreslås i motion Bo504 (fp) bör därför beträffande Hårkan avgränsningen göras så att detta framgår av lagtexten. Orden "uppströms Hotagen" bör därför utgå ur lagtexten.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *utflöden i Hotagen*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo504 yrkande 3 såvitt nu är i fråga

a) beslutar att anta en ändring i 3 kap. 6 § första stycket i lagen om hushållning med naturresurser av innebörden att beträffande Indalsälven orden "uppströms Hotagen" utgår ur lagtexten,

b) beslutar att den under a) föreslagna lagändringen träder i kraft den 1 juli 1988.

9. Meåforsen, Klippen och Jaurekaska (mom. 10)

Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Beträffande dessa" och slutar med "fråga avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Bo504 (fp) om att Meåforsen i Ångermanälven, Klippen i Umeälven och Jaurekaska i Luleälven bör ingå i

NRL. I reservationer till betänkandena BoU 1983/84:30, BoU 1984/85:25, BoU 1986/87:3 och 9 till vilka hänvisas har dessa ställningstaganden motiverats. BoU 1987/88:15

Riksdagen bör skyndsamt föreläggas förslag så att dessa älvsträckor kommer att omfattas av NRL. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *Meåforsen, Klippen och Jaurekaska*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo504 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Utskottets
Förslag till
Lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med
naturresurser m. m.

BoU 1987/88:15
Bilaga

Häriigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 kap.

6 § Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i följande vattenområden:

Torneälven

Kalixälven

Piteälven

Vindelälven

I Dalälven

Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet

I Ljusnan

Hylströmmen i Voxnan

Ljungan

uppströms Storsjön

I Indalsälven

Åreälven, Ammerån uppströms Överammer, Storån-Dammån samt Härkan uppströms Hotagen

I Ångermanälven

Lejarälven. Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarån samt Vojmån uppströms Vojmsjön

Vapstälven

Moälven

Lögdeälven

Öreälven

I Umeälven

Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken

I Skellefteälven

källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes

Byskeälven

I Luleälven

Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven

Råneälven

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven sträckan mellan Höljes och Edebäck

I Dalälven Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt sträckan mellan Näs bruk och Gysinge

I Ljusnan sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Lafor-

sen och *Malmyrströmmen*

I Ljungan sträckan mellan Havern och Holmsjön

I Indalsälven Långan nedströms Ländösjön

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven sträckan mellan Höljes och Edebäck

I Dalälven Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt sträckan mellan Näs bruk och Gysinge

I Ljusnan sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Lafor-

sen och *Arbråsjöarna*

I Ljungan sträckan mellan Havern och Holmsjön

I Indalsälven Långan nedströms Ländösjön

I Ume- Tärnaforsen mellan
älven Stor-Laisan och Gäuta.

Första och andra styckena gäller
inte vattenföretag som förorsakar
endast obetydlig miljöpåverkan.

I Ume- Tärnaforsen mellan
älven Stor-Laisan och Gäuta.

Första och andra styckena gäller
inte vattenföretag som förorsakar
endast obetydlig miljöpåverkan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Beträffande mål och ärenden enligt vattenlagen (1983:291) som anhängig-
gjorts före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser tillämpas.

